

การพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน
THE DEVELOPMENT OF CHECKLIST ITEMS FOR SCHOOL SECURITY MANAGEMENT.

นายเวโรจน์ ทองเถาว์*

Warote Tongtao

ผศ.ดร.ปองสิน วิเศษศิริ **

Assist.Prof. Pongsin Viseshsiri, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน วิธีวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญการสอนด้านการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นในการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 10 คน เก็บและรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ และรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น มีทั้งหมด 113 รายการ ภายใต้มาตรการตรวจสอบ 6 มาตรการ คือ 1. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ 42 รายการ 2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุภัย 14 รายการ 3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม 39 รายการ 4. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน 7 รายการ 5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ 6 รายการ และ 6. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ 5 รายการ โดยผลการตรวจสอบ มีช่องการระบุผลการตรวจสอบทั้งหมด 5 ช่อง คือ 1. รายการตรวจสอบ 2. ผลการตรวจสอบ “ใช่/ไม่ใช่” 3. การนำไปใช้ (Implement) 4. วิธีการพัฒนา (Improve) 5. ข้อเสนอแนะ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ พบว่าแบบรายการตรวจสอบมีคุณภาพและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริงในสถานศึกษา

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: warote_thai@hotmail.com

**อาจารย์ประจำวิชาสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: v.pongsin@gmail.com

Abstract

This research was to develop checklists items for school security management. The study is qualitative research based on the Handbook of the Implementation of Safety Procedures, B.E. 2552. The correspondents were 4 special experts in security management in schools and 10 directors who has been awarded with the best school management. The data were collected by means of an interview and checklists items for school management. The data were analyzed by using content analysis from the interviews.

The research results were that there were 113 checklists items under 6 safety procedures. There were as the followings. 1. Accident Prevention with 42 items 2. Preparation for the Natural Disasters with 14 items 3. Social Problems Prevention with 39 items 4. Student Health and Hygiene Prevention with 7 items 5. Poisonous Animals Prevention with 6 items 6. War and Terrorist Impact with 5 items There also were 5 topics for the checklists; 1. checklists 2. results (yes/no) 3. implement 4. improve 5. suggestions The results from the interview revealed that the checklists items were suitable, useful, and convenient in the real implantation in schools.

คำสำคัญ: รายการตรวจสอบ/ การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

KEYWORDS: CHECKLIST/ SCHOOL SECURITY MANAGEMENT

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต สามารถจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละ 6-7 ชั่วโมง ความรู้ ทักษะ ค่านิยม ประสบการณ์ ที่เด็กได้รับในโรงเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อความสนใจ ค่านิยม และอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไปจนถึงชีวิตการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญโรงเรียนเป็นสถาบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและมีพฤติกรรมที่ปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อย่างเต็มความสามารถ (เอมอชฌา วัฒนบูรานนท์, 2548) ความปลอดภัยในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ที่มีความสุข และการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัย ดังนั้นการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนจึงเป็นงานสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารไม่สามารถละเลยได้ โรงเรียนจึงควรมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีความปลอดภัย โดยมีการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และการดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี ใช้การได้ และไม่เกิดอันตรายต่อผู้เรียน

ครู บุคลากร และสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552) ซึ่งได้กล่าวถึงเอาไว้ว่า โรงเรียนถือเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กนักเรียนที่มักใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน ประกอบกับเด็กอยู่ในวัยซุกซน หากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ปลอดภัย จะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่มักเกิดขึ้นภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ต้องให้ความสำคัญร่วมกันตรวจสอบและแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตราย หมั่นตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งของเครื่องใช้ภายในโรงเรียนด้วยว่าชำรุดเสียหายหรือไม่ หากชำรุดรีบซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีอย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุอันน่าเศร้าที่ได้คร่าชีวิตเด็กนักเรียน เช่น เครื่องเล่นเด็กล้มทับเด็กเสียชีวิต เด็กถูกตู้ทำน้ำเย็นไฟฟ้าดูด เป็นต้น รวมถึงตัวเด็กนักเรียนต้องรู้จักการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ เพื่อร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ให้กับสถานที่ที่เป็นที่อบรมสั่งสอน ให้เด็กเป็นคนดีและเติบโตเป็นกำลังทรัพยากรสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต

แม้ว่าปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการจัดคำคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 แต่เป็นเพียงแนวทางกว้าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีรายการตรวจสอบเพื่อที่จะช่วยให้ระบบการตรวจสอบความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นรูปธรรม มีความสะดวกและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบันยังไม่มีใครสร้างรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนที่มีมาตรฐานขึ้นมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนที่เป็นรูปธรรม มีมาตรฐาน สะดวกและเหมาะสมในการนำไปใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุเบื้องต้นและหาแนวทางแก้ไขไว้ล่วงหน้า ป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

คำถามการวิจัย

รายการตรวจสอบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นอย่างไร
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน
2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาและการพัฒนารายการตรวจสอบ
3. การวิจัยในครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 6 ด้าน (สพฐ. , 2552) ได้แก่

- 1) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
- 2) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
- 3) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม
- 4) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน
- 5) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ

6) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญการสอนด้านการบริหารจัดการและความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 ที่เคยได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นในการบริหารจัดการสถานศึกษาและเคยเข้ารับการอบรมด้านการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 14 คน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายการตรวจสอบ กรอบแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนฉบับร่าง ครั้งที่ 1

เป็นการดำเนินการร่างเครื่องมือการวิจัย คือ รายการตรวจสอบสำหรับบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ครั้งที่ 1 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ร่างโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัย คือการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของเครื่องมือ ฉบับร่าง ครั้งที่ 1 โดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

3.1 ตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้และประโยชน์ของเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ครั้งที่ 1 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ประกอบด้วย

3.1.1 อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา และเคยเป็นวิทยากรบรรยายในหน่วยงานราชการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 3 คน

3.1.2 ผู้บริหารโรงเรียน วิทญานานะ เชี่ยวชาญ ที่ได้รับรางวัลผู้บริหารศึกษาดีเด่นด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชร จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเคยเข้ารับการอบรมการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จำนวน 1 คน

3.2 ปรับปรุงและแก้ไขรายการตรวจสอบสำหรับบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 คน ได้เป็นร่างรายการตรวจสอบฉบับที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนฉบับร่างที่ 2 ที่ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการนำไปใช้ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของเครื่องมือ ฉบับร่าง ครั้งที่ 2 โดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ ตรวจสอบ ความพึงพอใจในการใช้งานและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 6 นำผลการสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นฉบับสมบูรณ์

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ความเหมาะสม ความพึงพอใจ คำแนะนำและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย มาวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารที่เป็นผู้ให้ข้อมูลการวิจัย เป็นลักษณะแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน
2. แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ใช้แบบรายการตรวจสอบ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 รายการตรวจสอบสำหรับการดำเนินการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และคำถามปลายเปิด (Open - Ended)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open - Ended)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบตามลำดับ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์และกำหนดประเด็นเนื้อหาและข้อรายการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
2. วิเคราะห์ข้อมูลการสร้างและพัฒนาแบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบภาษาที่ใช้ ข้อรายการที่ใช้ในการตรวจสอบด้านความปลอดภัยในโรงเรียน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. วิเคราะห์ผลการทดลองใช้รายการตรวจสอบในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ
4. การสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้แบบรายการตรวจสอบในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย
 - 1) วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ประโยชน์ที่ได้รับ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรายการตรวจสอบ

2) วิเคราะห์ความถูกต้อง ความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงในโรงเรียน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย และตัวอย่างรายการตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัย ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อดี ข้อควรเพิ่มเติม รูปแบบของเครื่องมือตรวจสอบความปลอดภัยที่เหมาะสมและได้จัดทำแบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 6 ด้าน (สพฐ., 2552) ได้แก่

- 1) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
- 2) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุภัย
- 3) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม
- 4) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน
- 5) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ
- 6) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนาแบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนฉบับร่าง ครั้งที่ 1

สำหรับผลการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นเนื้อหาและข้อรายการที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยกำหนดข้อรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 6 ด้าน (สพฐ.,2552) จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการสร้างแบบตรวจสอบในการประเมินหลักและกำหนดข้อรายการ รวมข้อรายการตรวจสอบจำนวน 112 ข้อ ประกอบด้วยคำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบและมาตรการตรวจสอบความปลอดภัย 6 มาตรการ ดังนี้

1. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้ง 41 รายการตรวจสอบ ซึ่งมีจุดตรวจสอบย่อยในการตรวจสอบความปลอดภัยทั้งหมด 7 จุดตรวจสอบย่อย คือ

จุดตรวจสอบย่อยที่ 1	อาคารเรียนและอาคารประกอบ	ประกอบด้วย	6 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2	อุบัติเหตุจากบริเวณสถานศึกษา	ประกอบด้วย	12 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 3	อุบัติเหตุจากสภาพแวดล้อมสถานศึกษา	ประกอบด้วย	4 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 4	อุบัติเหตุจาก เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ	ประกอบด้วย	3 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 5	อุบัติเหตุจากการเดินทาง ไป - กลับ	ประกอบด้วย	4 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 6	อุบัติเหตุจากการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่	ประกอบด้วย	5 รายการ

จุดตรวจสอบย่อยที่ 7 อุบัติเหตุจากการร่วมกิจกรรมสำคัญ ประกอบด้วย 7 รายการ

2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้งหมด 15 รายการ

3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้งหมด 39 รายการ ซึ่งมีจุดตรวจสอบย่อยในการตรวจสอบความปลอดภัยทั้งหมด 10 จุดตรวจสอบย่อย คือ

จุดตรวจสอบย่อยที่ 1	การล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ	ประกอบด้วย 4 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 2	การทำร้ายตัวเองและการฆ่าตัวตาย	ประกอบด้วย 4 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 3	การเสพยาเสพติด	ประกอบด้วย 5 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 4	การอุปโภคบริโภค	ประกอบด้วย 5 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 5	การทะเลาะวิวาท	ประกอบด้วย 5 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 6	การถูกล่วงละเมิดและลักพาตัว	ประกอบด้วย 3 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 7	สื่อลามกอนาจาร	ประกอบด้วย 3 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 8	อบายมุข	ประกอบด้วย 4 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 9	พฤติกรรมขู่สาว	ประกอบด้วย 3 รายการ
จุดตรวจสอบย่อยที่ 10	อินเทอร์เน็ตและเกม	ประกอบด้วย 3 รายการ

4. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้งหมด 7 จุดตรวจสอบย่อย

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ 6 รายการ

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้งหมด 6 จุดตรวจสอบย่อย

6. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อรายการตรวจสอบ รวมทั้งหมด 4 จุดตรวจสอบย่อย

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของเครื่องมือ ฉบับร่าง ครั้งที่ 1 โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ผลดังนี้

ผลการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการด้านความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ปริมาณข้อรายการ และรูปแบบของแบบตรวจสอบ โดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวม ผลปรากฏว่าผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยมีความครอบคลุมโครงสร้างเนื้อหาในทุกมาตรการของรายการตรวจสอบ ปริมาณของข้อรายการมีความเหมาะสม โดยมีความเห็นไว้ให้คงที่ที่มาตรการรักษาความปลอดภัยใน 6 ด้าน หรือ 6 มาตรการ รวมทั้งหมด 112 ข้อ มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน รูปแบบของรายการตรวจสอบมีความเข้าใจง่าย สะดวกต่อการนำไปใช้ ด้านความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแต่ละรายการนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้เขียนคำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับแก้คำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ดังนี้

คำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

รายการตรวจสอบฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ อุบัติภัยที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 6 ด้าน (สพฐ., 2552) ได้แก่

- 1) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
- 2) มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัย
- 3) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม
- 4) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน
- 5) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ
- 6) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

วิธีการใช้แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

1. ศึกษาคู่มือการใช้รายการตรวจสอบ ขั้นตอน และวิธีการใช้ให้ชัดเจน
2. เลือกคำตอบในแบบรายการตรวจสอบ (Checklist) โดยการใช้เครื่องหมาย / ซึ่งมีสองแบบ คือ
 - ใช่ หมายถึง ได้ดำเนินการตามข้อรายการตรวจสอบ
 - ไม่ใช่ หมายถึง ไม่ได้ดำเนินการตามข้อรายการตรวจสอบ
3. ช่อง **Implement** หรือการนำไปใช้ ให้ระบุขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการที่โรงเรียนนำข้อรายการตรวจสอบข้างต้นไปใช้
4. ช่อง **Improve** หรือการพัฒนา ให้ระบุแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับข้อรายการตรวจสอบข้างต้น
5. ช่อง **ข้อเสนอแนะ** ให้เสนอแนวคิด หรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับข้อรายการตรวจสอบข้างต้น
6. ช่อง **หมายเหตุ** ให้ระบุหลักฐานการดำเนินงาน รายงานโครงการ หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรม

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนฉบับร่างที่ 2 ที่ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการนำไปใช้ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

สำหรับผลการทดลองใช้แบบรายการตรวจสอบในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ (Try out) และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะ

เพิ่มเติมเกี่ยวกับรายการตรวจสอบ ความพึงพอใจในการใช้รายการตรวจสอบ ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลของการใช้รายการตรวจสอบได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม และความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ

รายการตรวจสอบที่นำไปทดลองใช้นั้น จากการวิเคราะห์รายการตรวจสอบที่นำไปทดลองใช้ กลุ่มผู้ทดลองใช้ได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติม และความพึงพอใจในการใช้รายการตรวจสอบสำหรับบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1. ผู้ทดลองใช้ส่วนใหญ่เห็นว่า รายการตรวจสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประโยชน์อย่างมากในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เพราะในระบบโรงเรียนของรัฐบาล โดยส่วนใหญ่ยังไม่เคยมีการพัฒนารายการตรวจสอบด้านความปลอดภัยอย่างเป็นทางการมาก่อน และผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมด้านการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยน้อยมาก มาตรการตรวจสอบมีความครอบคลุมในการรักษาความปลอดภัย ข้อรายการอ่านง่าย เข้าใจง่าย และสะดวกในการใช้งาน ข้อรายการตรวจสอบมีความชัดเจน และเหมาะสม
2. คำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบอธิบายได้อย่างชัดเจน สามารถทำความเข้าใจได้โดยไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติม ผู้ทดลองใช้มีความพึงพอใจในการใช้งาน เพราะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนเกินไป
3. รูปแบบของรายการตรวจสอบ ข้อรายการมีความเหมาะสมกับการรักษาความปลอดภัยในแต่ละมาตรการ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัย เพียงแต่ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานและรูปแบบรายงานผลที่เป็นระบบ
4. ส่วนที่ผู้ทดลองใช้ต้องการให้เพิ่มเติม คือ ข้อรายการตรวจสอบในด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ ควรมียุทธศาสตร์ตรวจสอบที่ครอบคลุมการรักษาความปลอดภัยมากกว่านี้ เพราะโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษหลายโรงเรียน มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะมีพื้นที่ติดชายแดน เห็นควรให้เพิ่ม รายการตรวจสอบในมาตรการที่ 6 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ อีกหนึ่งข้อ คือ จัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเพิ่มมาตรการตรวจสอบย่อย ในมาตรการที่ 6 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ จากเดิม 4 รายการตรวจสอบย่อย เป็น 5 รายการตรวจสอบย่อย ทำให้รวมข้อรายการตรวจสอบเดิมทั้งหมด 112 รายการ เป็น 113 รายการตรวจสอบย่อย

ตอนที่ 5 ผลการนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงและพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นฉบับสมบูรณ์

ผลจากการทดลองใช้รายการตรวจสอบสำหรับบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยคำแนะนำจาก ทรงคุณวุฒิ และผู้ทดลองใช้ ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงและพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วยข้อรายการตรวจสอบรวม 113 รายการ 6 มาตรการตรวจสอบ ดังนี้

1. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ	รวมทั้งหมด	41	รายการ
2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัย	รวมทั้งหมด	15	รายการ

3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม	รวมทั้งหมด	39	รายการ
4. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัย	รวมทั้งหมด	7	รายการ
5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	รวมทั้งหมด	6	รายการ
6. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ	รวมทั้งหมด	5	รายการ

อภิปรายผล

1) การสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้รายการตรวจสอบ ครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลการวิจัย พบว่าเคยมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน น้อยมาก เพียงครั้งหรือสองครั้งต่อปีเท่านั้น ส่วนมากผู้เข้ารับการอบรมจะเป็นการอบรมเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งหน่วยงานที่จัดไม่ใช่หน่วยงานทางการศึกษา แต่เป็นหน่วยงานราชการส่วนอื่นจัดและเชิญเข้าร่วมการอบรม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอาจไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดอบรมหรือให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิวัฒน์ สมเพาะ (2551) ที่ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ และชาติ แก้วมณี (2545) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 3 พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบทั้งก่อนการมอบหมายหน้าที่และระหว่างการทำงานปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2550) ที่กล่าวว่าการฝึกอบรมและพัฒนาเป็นแนวทางที่สำคัญในการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของพนักงานให้ดีขึ้นตามที่องค์กรคาดหวัง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วิไล กวางศิริ (2550) ที่กล่าวว่าผู้บริหารต้องจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยหรือยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานเลย ดังนั้นจึงขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ และสอดคล้องกับ ณัฐธิดา แก้วถาวร (2551) ที่กล่าวว่า การจัดอบรมครูด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญทุกโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการจัดอบรมความรู้ด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย พบว่ามีผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ได้รับคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษานับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ถึงร้อยละ 50 ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากเมื่อไม่ได้รับคู่มือ อาจทำให้ไม่ได้มีการปฏิบัติตามสิ่งที่ควรปฏิบัติ ไม่มีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ในความเป็นจริงสถานศึกษาทุกแห่งควรได้รับคู่มือ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษานับปรับปรุง พ.ศ. 2552 ให้กับสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากไม่ได้มีการตรวจสอบการได้รับคู่มืออย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามคู่มืออย่างเป็นระบบ ดังนั้นนอกจากมีคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษานับปรับปรุง พ.ศ. 2552 แล้ว การมีรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนตามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะช่วยให้การปฏิบัติตามคู่มือเป็นไปได้อย่างจริงจังและตรวจสอบได้

2) รูปแบบของแบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

ผลการพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน โดยกำหนดประเด็นในการตรวจสอบ จำนวน 6 มาตรการ คือ 1. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ 2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ 3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม 4. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน 5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษ 6. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ ในแต่ละมาตรการจะมีรายการตรวจสอบย่อย รวมทั้งหมด 113 รายการ เนื่องจากผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักและความสำคัญแตกต่างกัน จึงไม่ได้กำหนดให้มีรายการตรวจสอบเท่ากันทุกข้อรายการ และตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นจึงนำไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) และสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้ พบว่าผู้ทดลองใช้ร้อยละ 100 มีความพึงพอใจในการใช้งานรายการตรวจสอบ สามารถนำรายการตรวจสอบไปใช้ได้จริง ข้อรายการตรวจสอบแต่ละมาตรการและรายการตรวจสอบย่อยมีความเหมาะสม สะดวกในการนำไปใช้งาน ภาษาที่ใช้ อ่านง่าย มีคำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบที่อธิบายไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนในรูปแบบอื่น ๆ ได้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนหรือประเด็นสำคัญในการนำมาตรวจสอบ ทำให้ได้แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) คุณภาพของรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

แบบรายการตรวจสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริงในสถานศึกษา เป็นผลมาจากการปรับปรุงภาษา ความชัดเจน ความเหมาะสมของข้อรายการจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการปรับเพิ่มข้อรายการตรวจสอบ ปรับปรุงภาษา และความเหมาะสมเพิ่มเติมจากคำแนะนำของผู้ทดลองใช้ รวมถึงการที่รายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนผ่านการปรับปรุงและประเมินคุณภาพถึงสองครั้งทำให้รายการตรวจสอบฉบับนี้มีคุณภาพและความเหมาะสม มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ Bichelmeyer (2003) ที่กล่าวว่า แบบรายการตรวจสอบที่ดีต้องมีมาตรฐานและเกณฑ์ที่ชัดเจนต้องช่วยให้ผู้ประเมินไม่สับสนเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมิน และต้องส่งเสริมให้การประเมินมีความน่าเชื่อถือและเหมาะสม

แบบรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นคุณค่าและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเกิดความคุ้มค่ากับการลงทุนและพัฒนาที่ยั่งยืน (Scriven อ้างถึงใน สมพงษ์ ปันนุณ, 2548) ได้กล่าวเกี่ยวกับแบบรายการตรวจสอบที่ดีว่า จะต้องมีความคุ้มค่าในการประเมิน ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการประเมินทั้งในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม รายการตรวจสอบรูปแบบเข้าใจง่าย เป็นระเบียบมีการอธิบายเป็นขั้นตอน เข้าใจง่าย การใช้รายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน มีคุณภาพและความเหมาะสม เป็นผลมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพิ่มเติมทั้งไทยและต่างประเทศ การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย รวมถึงมีคำอธิบายการใช้รายการตรวจสอบที่อธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่ายอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารายการตรวจสอบโดยไม่ได้แยกประเภท ขนาด และบริบทของสถานศึกษา จึงมีอาจมีข้อรายการตรวจสอบบางรายการที่เป็นเรื่องเฉพาะสำหรับ ประเภท ขนาด และบริบทของโรงเรียนที่อาจจะยังไม่ครอบคลุมชัดเจน ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอให้แยกประเภท และขนาดของสถานศึกษา ที่มีความแตกต่างกันในด้านบริบทและสภาพแวดล้อมเพราะจะมีความแตกต่างในบางรายการที่ต้องรักษาความปลอดภัยให้เหมาะสมและเกิดความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

2. แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะมีรายการตรวจสอบที่มาตรการตรวจสอบเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ แต่ไม่ได้มีรายการตรวจสอบย่อยอย่างละเอียดสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบโดยเฉพาะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดทำรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในมาตรการด้านผลกระทบด้านการสู้รบและความไม่สงบแยกเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีเหตุการณ์ดังกล่าวซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยโดยรวมของโรงเรียนและนักเรียนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น โรงเรียนในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนตามแนวตะเข็บชายแดน เป็นต้น

ข้อเสนอในการนำไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่ และระดับโรงเรียน ควรนำรายการตรวจสอบสำหรับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อดำเนินการใช้ในด้านการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม

จากการวิจัยพบว่านโยบายด้านการรักษาความปลอดภัยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติจริง ไม่ได้มีการตรวจสอบที่เป็นระบบ ไม่มีการใช้รายการตรวจสอบความปลอดภัย จึงเห็นควรให้กระทรวงศึกษาธิการ เข้มงวดกับโรงเรียนในสังกัดให้มีการดำเนินการพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนที่เป็นรูปธรรม มีการตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน การรายงานอย่างเป็นระบบ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรติดตาม และประเมินผลการนำนโยบายด้านการรักษาความปลอดภัยไปปฏิบัติของโรงเรียน

ตามที่รายการตรวจสอบที่พัฒนาทำให้มีการตรวจสอบในมาตรการรักษาความปลอดภัยหลายด้านซึ่งครอบคลุมตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาล่าสุดฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 แต่เป็นรายการตรวจสอบที่ผู้ใช้คือโรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงเสนอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดตามผล การตรวจสอบความปลอดภัยในโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยที่ไม่คาดคิด

3. โรงเรียนควรจัดตั้งหรือมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการตรวจสอบความปลอดภัยตามรายการตรวจสอบที่พัฒนาขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเห็นควรจัดตั้งหรือมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการตรวจสอบความปลอดภัยในโรงเรียนตามรายการตรวจสอบที่พัฒนาขึ้น ซึ่งอาจเป็นในรูปของคณะกรรมการหรือรายบุคคลก็ได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2552). *หนังสือการ์ตูนชุด "เรียนรู้สาธารณภัย" ตอนความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายผลิตสื่อทัศนูปกรณ์และสิ่งพิมพ์ กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). *คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัช แก้วมณี. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐธิดา แก้วถาวร. (2551). *การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรวัฒน์ สมเพาะ. (2551). *การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเทศบาลสมุทรปราการ (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีไล กวางศิริ. (2550). *บทบาทผู้บริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมพงษ์ บั้นหุ่น. (2548). *การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินของครูและนักเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ. (2550). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). *การรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: จุดทอง.
- เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์. (2548). *ความปลอดภัย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Bichelmeyer, B. A. (2003). *Checklist for formatting checklists*. Retrieved from <http://www.wmich.edu/evalctr/checklist>